

Spomienka na Andrzeja Norasa (6. 8. 1960 – 4. 12. 2020)

V piatok 4. decembra 2020 po krátkej a zákernej chorobe zomrel významný historik filozofie, kantológ, bádateľ novokantovskej filozofie, náš vzácný poľský kolega a spolupracovník prof. Andrzej Noras. Profesor Noras opustil tento svet na deň svätej Barbory, patrónky baníkov. Je v tom veľa smutnej a osudovej symboliky – nebohý filozof pochádzal z oblasti Horného Sliezska, známej ťažbou čierneho uhlia. Bol nefalšovaným sliezkym patriotom

a hoci nebol baníkom, jeho povolanie čímsi ťažbu čierneho „zlata“ pripomínalo – uskutočňoval výpravy pod povrch bežného ľudského poznania, ponáral sa do hlbín historickofilozofického materiálu, aby z neho po namáhavej, časovo náročnej a dôkladnej práci vydoloval cenné poznatky, očistil ich od nepodstatných nánosov a v celej kráse ich sprostredkoval iným filozofom aj laikom. Platí to hlavne pre jeho výskum filozofickej tvorby novokantovcov. Boli jeho najobľúbenejšími filozofmi, sotva sa mu niekto mohol rovnať v prehľade o vývoji kantovského myslenia po Kantovi.

Andrzej Noras sa narodil v mestečku Łędziny. Filozofiu študoval na Akadémii katolíckej teológie vo Varšave (v súčasnosti Univerzita kardinála Stefana Wyszyńského) a štúdium ukončil magisterským titulom v roku 1986. Doktorát obhájil v roku 1993 na Katolíckej univerzite v Lubline a habilitáciu získal v roku 2001 na Sliezskej univerzite v Katoviciach, ktorá sa mu stala skutočným akademickým domovom. V roku 2008 dosiahol vedecký titul profesora na Sliezskej univerzite a následne sa v roku 2015 stal riadnym profesorom.

Po krátkom pôsobení na Vysokej pedagogickej škole v Čenstochovej bola jeho akademická kariéra od roku 1995 spojená hlavne s vysokými školami v Katoviciach. Okrem vedeckej a učiteľskej činnosti na Inštitúte filozofie Fakulty sociálnych vied (a následne Fakulty humanitných vied) Sliezskej univerzity v Katoviciach pôsobil v rôznych funkciách – bol vedúcim oddelenia dejín novovekej a súčasnej filozofie IF FSV SU v Katoviciach, vedúcim doktorského štúdia na FSV SU, prodekanom pre vedu na FSV SU, vedúcim postgraduálneho štúdia filozofie a etiky na IF SU, členom výboru pre filozofické vedy Poľskej akadémie vied (v rokoch 2011 – 2018), predsedom komisie pre filozofiu a sociológiu v pobočke Poľskej akadémie vied v Katoviciach a prorektorom Sliezskej univerzity pre vedecké skúmanie.

Bol tiež aktívnym členom rôznych vedeckých spoločností – Poľská kantovská spoločnosť, Hermann Cohen Gesellschaft v Zürichu, Poľská fenomenologická spoločnosť, Poľská spoločnosť systematickej filozofie, Societas Humboldtiana Polonorum, pôsobil v redakčných a vedeckých radách viacerých časopisov (Folia Philosophica, Idea – Studia nad strukturą i rozwojem pojęć filozoficznych, Słupskie Studia Filozoficzne, Ruch Filozoficzny, Tekstoteka Filozoficzna, Archiwum Historii Filozofii i Myśli Społecznej, Amor fati a v neposlednom rade aj Studia Philosophica Kantiana).

Andrzej Noras bol školiteľom viacerých doktorandov, oponentom mnohých dizertačných a habilitačných prác, posudzovateľom

v rámci inauguračných konaní, členom množstva dizertačných, habilitačných a inauguračných komisií či recenzentom knižných publikácií. V týchto pozíciách sa viackrát objavil aj na Slovensku. K jeho aktivitám patrili prednášky a početné vystúpenia na konferenciách v Poľsku aj zahraničí (veľakrát sa zúčastnil na vedeckých podujatiach na Slovensku).

Profesor Noras bol plodným filozofom. Bol autorom ôsmich monografií, medzi najvýznamnejšími spomeňme prácu *Kant a novokantovstvo bádenskej a marburskej školy* (vyšla aj v slovenskom preklade), monumentálne a prehľadne spracované *Dejiny novokantovstva* alebo poslednú monografiu *Filozof čistého rozumu. Slovo o Hermannovi Cohenovi*. Okrem toho napísal množstvo odborných štúdií, článkov a recenzií venovaných rôznym problémom dejín filozofie so špeciálnym dôrazom na reflexiu Kantovej a postkantovskej filozofie a predovšetkým na široký prúd novokantovstva (viaceré texty vyšli aj na Slovensku). Bol editorom a spolueditorom vedeckých zborníkov a antológií, napr. *Medzi kantovstvom a novokantovstvom* (2002), *Bádenské a marburské novokantovstvo. Antológia textov* (2011), *Marburg versus Südwestdeutschland. Philosophische Differenzen zwischen den beiden Hauptschulen des Neukantianismus* (2012) a mnohých ďalších knižných publikácií.

Nezanedbateľnú stopu zanechal v prekladateľskej činnosti. Zameriaval sa hlavne na preklady novokantovských filozofov, ale aj iných autorov píšucich po nemecky. Významnými sú najmä jeho knižné preklady (N. Hartmann, H. Schnädelbach, H. Cohen), ale aj preklady článkov a štúdií (okrem uvedených filozofov aj E. Cassirer, M. Heidegger, T. W. Adorno, W. Windelband, E. Lask, P. Natorp, J. Ebbinghaus a i.). Urobil maximum práce, aby poľskému čitateľovi priblížil tvorbu novokantovcov.

Andrzej Noras nebol len filozofom a akademikom, bol tiež milujúcim a starostlivým synom, bratom, manželom, otcom, starým otcom, ale aj milovníkom športu a priateľským človekom s vynikajúcim zmyslom pre humor.

Andrzej mal veľmi rád hudbu skupiny Pink Floyd. Žiada sa nám spolu s „floydmi“ zaspievať slová „Wish you were here“, ale túžba

stretnúť sa na tomto svete s prof. Norasom sa nám už, bohužiaľ,
nikdy nesplní. Budeme naňho dlho a s úctou spomínať.

Češť jeho pamiatke.

Eugen Andreanský

Nachruf auf Andrzej Noras (6. 8. 1960 – 4. 12. 2020)

Freitag, den 4. Dezember 2020, nach kurzer tückischer Krankheit ist ein namhafter Fachmann auf dem Gebiet der Philosophie des Neukantianismus, unser sehr geehrter polnischer Kollege und Mitarbeiter, Prof. Dr. Andrzej Noras, gestorben. Er hat diese Welt verlassen am Tage von Sankt Barbara, der Schutzpatronin der Bergleute, ja, darin steckt viel Traurigkeit und eine schicksalhafte Symbolik: der verstorbene Philosoph stammte aus Oberschlesien, das für Schwarzkohlenbergbau bekannt ist. Er war ein echter schlesischer Patriot, und wenn er selbst auch kein Bergmann war, sein Beruf erinnert doch irgendwie an die Förderung des schwarzen „Goldes“: Auch er unternahm Forschungsreisen unter die Oberfläche der üblichen Erkenntnis, in die Tiefen des historisch-philosophischen Materials eintauchend, um nach einer mühsamen, zeitaufwendigen und gewissenhaften Arbeit ein wertvolles Gedankengut herauszuholen, dieses vom Unwesentlichen zu bereinigen und das Erstere dann in ganzer Schönheit für andere Philosophinnen und Philosophen sowie Laien

zu übermitteln. Dies trifft hauptsächlich auf seine Untersuchungen zum philosophischen Schaffen von Neukantianern zu, sie waren seine beliebtesten Philosophen. Auf diesem Gebiet gab es wohl kaum jemanden, der ihm an Übersicht über die Entwicklung des kantischen Denkens nach Kant gleichkäme.

Andrzej Noras wurde in einer kleinen Stadt Łędziny geboren. Er studierte Philosophie an der Akademie für Katholische Theologie in Warschau (gegenwärtig: Kardinal-Stefan-Waszyński-Universität), wo er sein Studium 1986 mit dem Magister abschloss. Sein Doktorat verteidigte er im Jahre 1993 an der Katholischen Universität Lublin. Zu seinem wirklichen Zuhause wurde ihm indes die Schlesische Universität Katowice, wo er später habilitiert werden konnte. Im Jahre 2008 erlangte er hier den wissenschaftlichen Titel Professor und anschließend – 2015 – wurde er zum ordentlichen Professor ernannt. Kurz war er an der Pädagogischen Hochschule in Częstochowa tätig, danach, seit 1995, war seine akademische Laufbahn vor allem mit den Hochschulen in Katowice verbunden. Neben der wissenschaftlichen und pädagogischen Tätigkeit am Institut für Philosophie der Fakultät der Sozialwissenschaften (und anschließend der Fakultät der Humanwissenschaften) der Schlesischen Universität in Katowice (IF FSV SU) hatte er verschiedene Posten inne, u.a.: Leiter der Abteilung der neuzeitlichen und gegenwärtigen Philosophie am Institut für Philosophie der Fakultät für Humanwissenschaften der genannten Universität, Leiter des Doktorandenstudiums an derselben Fakultät, Prodekan für Wissenschaft und Forschung ebendort, Leiter des Postgraduiertenstudiums Philosophie – Ethik am IF FSV, Mitglied des Komitees für philosophische Wissenschaften der Polnischen Akademie der Wissenschaften (2011 – 2018), Vorsitzender der Kommission für Philosophie und Soziologie in der Zweigstelle Katowice und Prorektor der Schlesischen Universität für wissenschaftliche Forschung (bis zu seinem Lebensende).

Professor Noras war für seine Aktivitäten in den folgenden wissenschaftlichen Gesellschaften bekannt. Es waren: Polnische Kant-Gesellschaft Hermann Cohen Gesellschaft (Zürich), Polnische

phänomenologische Gesellschaft, Polnische Gesellschaft für Systematische Philosophie und Societas Humboldtiana Polonorum.

Außerdem war er Mitglied von Redaktionsbeiräten mehrerer Fachzeitschriften, v.a. *Folia Philosophica*, *Idea – Studia nad strukturą i rozwojem pojęć filozoficznych*, *Słupskie Studia Filozoficzne*, *Ruch Filozoficzny*, *Tekstoteka Filozoficzna*, *Archiwum Historii Filozofii i Myśli Społecznej*, *Amor fati* und nicht zuletzt *Studia Philosophica Kantiana*.

Andrzej Noras betreute wissenschaftlich eine Reihe von Doktorandinnen und Doktoranden, begutachtete zahlreiche Dissertationen und Habilitationsschriften, verdienstvoll sind seine Leistungen im Rahmen der Inaugurationsverfahren einschließlich der Rezensionen der zu veröffentlichenden Bücher. Zahlreiche wissenschaftliche Vorträge auf den Tagungen im In- und Ausland, darunter vielfach bei uns in der Slowakei, markieren und vervollständigen seine akademische Laufbahn.

Professor Noras war ein fruchtbarer Philosoph, er verfasste acht Monographien, von denen die folgenden wohl am bedeutendsten sind: „Kant a neokantyzm badeński i marburski“ (erschien auch in slowakischer Übersetzung „Kant a novokantovstvo bádenskej a marburskej školy“), „Historia nowokantyzmu“, ein monumentales, übersichtlich bearbeitetes Werk, sowie seine letzte Monographie „Filozof czystego poznania. Rzecz o Hermannie Cohenie“. Neben den Buchveröffentlichungen verfasste er sehr viele Aufsätze, Artikel und Rezensionen, die verschiedene Probleme der Philosophiegeschichte zum Thema machen und speziell die Reflexionen über Philosophie Kants wie auch über Postkantische Philosophie, vor allem über die mächtige Strömung des Neukantianismus, enthalten (mehrere seiner Texte sind auch in der Slowakei herausgegeben worden). Er war Herausgeber / Mitherausgeber von zahlreichen wissenschaftlichen Sammelbänden und Anthologien, hier seien nur die wichtigsten genannt:

„Między kantyzmem a neokantyzmem“ (2002), „Neokantyzm badeński i marburski. Antologia tekstów“ (2011), „Marburg versus Südwestdeutschland. Philosophische Differenzen zwischen den beiden Hauptschulen des Neukantianismus“ (2012).

Eine sichtbare Spur hat Professor Noras im Bereich der philosophischen Übersetzungen hinterlassen. Im Vordergrund seiner translatorischen Interessen standen in erster Linie Werke von Philosophen des Neukantianismus wie auch die der anderen deutsch schreibenden Autoren. Hervorzuheben sind vor allem Übersetzungen von Büchern und Aufsätzen von N. Hartmann, H. Schnädelbach, H. Cohen; Übersetzungen von gewichtigen Aufsätzen und Artikeln von E. Cassirer, M. Heidegger, T. W. Adorno, W. Windelband, E. Lask, P. Natorp, J. Ebbinghaus u.a.m. stammen ebenfalls aus seiner Feder. Er hatte sein Möglichstes getan, um das Schaffen der Neukantianer den polnischen Leserinnen und Lesern näher zu bringen.

Andrzej Noras war jedoch nicht nur Philosoph und Akademiker, man kennt ihn auch als einen liebenden und sorgfältigen Vater, Sohn, Bruder, Ehemann, Großvater, leidenschaftlichen Sportliebhaber, freundlichen Menschen mit einem wunderbaren Sinn für Humor.

Andrzej's große Liebe war Musik, insbesondere die der Rockband Pink Floyd. Wie stark ist unser Verlangen, ihren Song Wish you were here nun gemeinsam mit „Floyds“ anzustimmen ..., allein unsere Sehnsucht, mit Professor Andrzej Noras auf dieser Welt mal in Zukunft zusammenzukommen, wird leider nie mehr in Erfüllung gehen.

Wir werden seiner noch lange und in stiller Ehrfurcht gedenken.
Ehre seinem Andenken!

Eugen Andreansky